

М. В. Дзисюк
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОЛОРИСТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ У МОВОТВОРЧОСТІ ПОЕТІВ УМАНЩИНИ

У статті розглядаються особливості творення і функціонування колористичної лексики в українській ідіостилістиці. У зв'язку з цим актуальним є дослідження кольоропозначень, зафіксованих у поетичній спадщині відомих уманських поетів – Марини Павленко, Петра Поліщука, Григорія Савчука.

Ключові слова: *поетична мова, поетичний текст, колір, кольороназва, мовотворчість, ідіостиль.*

Аналіз структурно-семантичних та стилістичних характеристик колористичної лексики у мові віршованого тексту є одним із важливих аспектів вивчення специфіки сучасної лінгвопоетики.

Особливості творення і функціонування колористичної лексики як засобу художньої образності в українській ідіостилістиці розглядалися у наукових дослідженнях І. М. Бабій, Т. М. Берест, М. Ф. Братусь, Л. К. Гливінської, О. В. Коваль, Л. І. Коткової, А. К. Мойсієнка, Л. О. Пустовіт, Л. О. Ставицької, Л. О. Супрун та інших мовознавців.

Досліджуючи поетичне слово Миколи Вінграновського, Л. К. Гливінська зауважує, що процес смислової ідентифікації кольороназв нерідко є для письменника доволі складним через особливості індивідуального сприйняття і подібність фізичних характеристик кольорів [3, с. 82]. Такі ж вимоги зберігаються і для творців прозового тексту, в якому, за свідченням І. М. Бабій, зберігається висока активність художнього вживання колористичних означень з-поміж слів, традиційно зараховуваних до поетичних [1, с. 171].

Поєднання характеристик поетичного і прозового текстів зустрічається в ідіостілях багатьох сучасних письменників, але кольорова палітра художньої образності у поетичних рядках, на нашу думку, вирізняється своєю компактністю, багатогранністю і новизною.

Науковці відзначають, що колористичні епітети у сучасному поетичному мовленні набувають нових відтінків і нашарувань через розширення сфери вживання й сполучуваності, а трансформація семантики базується на суміщенні номінативного значення (ознаки кольору) та зумовлених лексичним оточенням сем; на нейтралізації семантики кольору, метафоричному переносі [2, с. 51]. Вказуючи на естетичну функцію колірних слів, Л. О. Ставицька зазначає, що ці лексеми своєрідно доповнюють та модифікують семантичний спектр ключових образів [17, с. 53].

Наукові дослідження поетичних текстів набувають особливої значущості при встановленні специфіки ідіостильових характеристик образної системи автора, особливо у зіставленні з мовно-образними системами інших творців художнього слова.

Це актуалізує проблему дослідження структурно-семантичних і стилістичних характеристик колористичної лексики у мовотворчості сучасних поетів Уманщини, що дозволить виявити і внести до складу загальноновживаної лексики дуже цікавий пласт авторських неологізмів, характерних для сучасного поетичного мовотворення.

Мета статті – описати структурно-семантичні особливості та стилістичні функції кольоропозначень, зафіксованих у поетичній спадщині відомих уманських поетів Марини Павленко, Петра Поліщука, Григорія Савчука.

Джерелами дослідження стали більше 800 кольороназв, виявлених у творах згаданих митців віршованого слова.

У науковій літературі подається таке тлумачення поняття **колір**: це світловий тон чого-небудь; забарвлення; барва; масть [7, с. 862]. Із врахуванням специфіки семантики означеного поняття виділяємо серед досліджених кольороназв дві лексико-семантичних групи. Перша група – це назви на позначення конкретної колірної ознаки предмета, до якої відносимо вмотивовані та невмотивовані кольоропозначення з чіткою колірною семантикою. До другої групи належать номени, що чітко не співвідносяться з конкретним кольором, а вказують на певну невизначеність забарвлення предмета, визначаючи ступінь насиченості, неозначеності кольору, відтінок забарвлення або загальні його характеристики.

На структурному рівні серед досліджуваних кольороназв виділяються однослівні одиниці, які утворюються від назв семи основних кольоропозначень у мовній картині світу за допомогою морфологічного способу словотворення, зокрема суфіксації, префіксації та основоскладання. Варто зауважити, що частиномовна специфіка назв кольорів вказує на прикметник як основний виразник ознаки, рідше використовуються іменники, дієслова, прислівники.

У досліджуваних поетичних текстах виявлено кольорономени, які є як одноосновними лексемами, так і композитами – кількаосновними словами, утвореними способом основоскладання.

Наші спостереження над мовотворчістю уманських поетів засвідчили домінування у кольоропозначеннях лексем із назвою **білого** кольору. Таких виявлено 42,9 % від загальної кількості досліджуваних назв кольорів. У сполученні з іменниками прикметники, які позначають білий колір і є епітетами, здебільшого виконують роль узгодженого означення. Наприклад: *Оглянься: І білі руки – білі журавлі – /Летять-летять – не можуть*

долетіти [11, с. 190]; йдуть дощі на **білий май** – / *На нероженне, чисте, непочате. / Душа спішить залюбленість стрічати / У білий день, в самотність, у туман* [12, с. 153]; *Бо я знаю: ти в білому світі, / Хоч далеко, а все-таки є* [15, с. 71]; *Аж біле сонце горить завзято / І жодна хмарка не наплива... / На призьбі смутком сивіє мати – / Віджнивувала свої жнива* [16, с. 52]; *Світ спочиває в білій заметілі* [8, с. 33]; *Мій білий зшиток – наче поле битви* [8, с. 45].

Можна передбачити, що активність використання у поетичній мові найменувань білого кольору спрямована на зосередження уваги читача на чистоту, світлість, непорочність, утаємниченість почуттів.

У мові досліджуваних поетичних текстів позначення білого кольору переважно подаються авторами як постійний епітет, чим підтверджується вплив на сучасну поетичну образну систему української фольклорної традиції. Наприклад: *Я знову – нецілований, небитий, / На білий світ здивовано дивлюсь* [11, с. 169]; *У білий яблуневий рай, / Вмальований в серпанки сині, / По крапельні, по росині / Душі стікає зореграй* [12, с. 182]; *Вишня – біла лебідонька / Руки нам простягла* [16, с. 68]; *Що скоро хороводи поведуть, / у білі плаття одягнувшись вишні* [16, с. 115]; *і котик білі лапки намочив, / коли з побачення додому повертався* [9, с. 26]; *Я – хата. Біла. / Як світ, старезна* [10, с. 36].

Часто спектральне значення лексеми **білий** постає в ідіостилях досліджуваних поетів атрибутом часу, символом позачасся. Наприклад: *У літ останній колір – білий* [11, с. 51]; *Стікає літо віршем по перу / На білу пам'ять маревого раю* [12, с. 54]; *Я піду з тобою в зиму, / В білу далину* [15, с. 121]; *А чому замість прадідуся / темна – ба ні, біла! – пляма?* [9, с. 135]. Подекуди семантика твірної основи прикметника **білий** співвідноситься з почуттям болю, що асоціюється з підвищеною емоційністю його сприйняття. Наприклад: *Йдуть по затоптано-більних стежках* [12, с. 13]; *Радінь-жалінь-цілунків жаско-більних* [13, с. 17].

За нашими спостереженнями, на основі кольороназви **білий** автори досліджуваних поетичних рядків створюють яскраві метафори, які засвідчуються прикметниковими чи дієслівними лексемами. Наприклад: *Білосніжитьься, / Білоніжитьься ... / Гороїжитьься... / Білобіситься* [13, с. 129]; *В білопінному сміхові слив* [16, с. 72]; *Дарував ти лілії / білолиці, / Витягав весельцем їх / із водиці* [10, с. 51].

Інколи для передавання зворушливих почуттів ліричного героя поети використовують градацію кольороназв, пов'язаних із семантикою білого кольору. Наприклад: *До болю біло вечір забілів, / І біло пахнуть любощами вишні, / І білі з чорним крила журавлів / Несуть у ніч чекань спокуси тишині ... / На гойдалці надії сон колише / Розбілені, розсміяні жалі / І викохану травнем білу тишу* [12, с. 165]; *Зима не витрчала більше сили / на біло*

завіршовані листи. / Взяла й на **білий** танець запросила, / а Березень не зваживсь не піти! / Кружляли **біло** звільнені сніжинки, / влітаючи будинки в **білі** сні. / Біль був лише в очах одної жінки – / **підсніжниково-білої Весни...** [8, с. 54].

Однією із особливостей мовотворчості Петра Поліщука є вживання паралельно із словами, що позначають власне білий колір дуже близьких за значенням композитних утворень, умотивованих кольоропозначень, в яких білий колір поєднується з іншими значеннєвими компонентами. Наприклад: *Тінь од залюблення **біло-червона** .../ Ніч жовтогульна в **жасминнім** намисті / Спогадам сні роздає* [13, с. 91]; *Маю душа захотіла, / **Біло-жасминових** слів... / З білого-білого тіла / Спали пелюстки...Лиш слід* [13, с. 75]. Таким чином, під дією індивідуально-авторських асоціацій відбувається розширення семантики білого кольору.

Активно використовується у поезіях Петра Поліщука, Григорія Савчука та Марини Павленко назва **чорного** кольору – 15,7 % від загального числа виявлених кольоративів.

На особливостях цього кольоропозначення у свій час наголошував А. К. Мойсієнко, зауважуючи, що прикметниковий епітет “чорний”, поєднуючись із різними іменниками, у кожному окремому випадку несе відповідне конотативне (оцінно-негативне чи оцінно-позитивне) навантаження [6, с. 94].

За нашими спостереженнями, у поетичному доробку уманських поетів досить часто до назви чорного кольору автори вибудовують синонімічний ряд, який становлять лексеми з негативним емоційним забарвленням. Наприклад: *І **чорний** сум очима н'є / Із терезів, неначе з кари* [11, с. 28]; *Насіння зради на розвід / У ядерне новосвобіддя, / І **чорний** сніг* [12, с. 145]; *Та не скоряючись **чорному** злу, / Нова доба вже крило піднімає* [15, с. 11]; *Але по **чорній** примсі, чи сваволі / Розгул вчинили сокирі й плуги* [15, с. 16]; *Пощо мотати **чорні теми** / в клубок кудлатий? [9, с. 93]; У ворожчиній хаті – / ворон **чорним хрестом** на стелі. / У ворожчиній хаті – / **чорний кіт** на пухкій постелі* [9, с. 125].

І навпаки, лексема **чорний** або її твірна основа, поєднуючись з іменниками *очі, брови, зіниці, рілля, вечір, ніч* створюють цілком позитивні фольклорні асоціації. Наприклад: *А нині, на межі цвітінь, лишень / Над косами, над **чорними бровами** / Біложасминиться* [11, с. 133]; *Подарунком долі випадковим / З неба впала Вам під **чорні брови** / Тінь гріха* [12, с. 148]; *Червону шапочку під **чорні оченята**, / А ще – у тон червоним чобіткам* [8, с. 39]; *Твої **зіниці** – **чорні насінинки** – / проростають у моїй душі / блакитними стеблинками / твого погляду* [9, с. 23]; *не кваплячись, трактор у полі / щось пише на **чорній ріллі*** [16, с. 49]; *І буду тебе, моя доле, чекати / Із сонячних днів, з **чорнобрових ночей*** [16, с. 101].

Варто наголосити, що серед характерних ознак поетичної мовотворчості письменників сучасної Уманщини є використання кореневої морфемі **чорн-** як спеціального мовного засобу для створення алітерації з метою підкреслення чи виділення основних значенневих компонентів загального змісту висловлення. Наприклад: – *Певен, **чорнобривцю**, що у смутку / Доля фарби чорної взяла / І твою кожнісіньку пелюстку / По крайові нею обвела* [15, с. 92]; ***Чорнобривець** – у квітнику. / **Чорнобиль** – за городом. / **Чорнозем** – під ногами. / **Чорнобрива** – туди-сюди / між квітником та городом / і уся – в **чорноземі**: / **Чорнобривець...** / **чорнобиль...** / **чорно'**... / **чорно...*** [9, с. 100].

Цікавим спостереженням є використання поетами сучасної Уманщини традиційної поетичної антитези при зіставленні символіки білого і чорного кольорів. Наприклад: *І сам собі дірки невдач латав / На **чорній** свиті **білими** нитками* [11, с. 179]; *Сонце тоді / вже почало мерехтіти: / – **біле** – червоне – **чорне** / – **біле** – червоне / – червоне – **чорне** / – червоне – **чорне** / – червоне* [12, с. 131].

Сірий колір можна кваліфікувати як проміжний між білим і чорним, який вживається для створення розгорнутих метафор на позначення байдужості, невизначеності, невиразності, буденності. Ми виявили 3,23 % лексем, пов'язаних із значенням означеної кольороназви. Наприклад: *Вчепити б **сіру торбу** на рамена, / Продерти очі від олжі ідей* [12, с. 21]; *В кімнаті **сіро**, в книжці **сіро**, в думці, / Пиляє за стіною **сіро** скрипка. / Який він **сіро-сизо-сивий** - сум цей, / Немов поцвіла хліба давня скибка* [8, с. 37].

У мові поезій Петра Поліщука, Григорія Савчука та Марини Павленко із загальної кількості досліджуваних кольороназв виявлено 13,7 % номенів на позначення **жовтого** кольору, який найчастіше пов'язується з почуттями, що викликає осінь як пора року та відповідним періодом життя людини. Наприклад: *Міжлюб'я, мов світ, старе, / В **жовту** самотність покликало* [11, с. 11]; *Осінь. І я. І – нікого. І **жовто** чекання мрячить* [12, с. 165]; *Засмутились кульбабки / **жовтокосі незграбки**, – / їх близькі налякали громи* [15, с. 69]; *Стоїть сонях у **жовто-зеленім брилі** / І чекає на сонячну днину* [16, с. 84]; ***жовте** листя забуло, як йому падати, / а зелене – о леле! – не вміло **пожовкнути*** [8, с. 15]; ***Жовтіють** дні, і також опадають, / Змітають рештки літа двірники* [9, с. 61].

Трохи менше поети сучасної Уманщини використовують у текстах кольоропозначення **зелений**, що становить 7,8 % від загальної кількості виявлених кольороназв.

Цей колір дозволяє відзначити специфіку спектральної гами зеленого кольору в індивідуально-авторській образній парадигмі Петра Поліщука, який у поезіях поєднує кольоропозначення з лексемою очі, вказуючи на особливу зосередженість поета при портретуванні навколишнього світу. Наприклад: *Ув осени **очі зелені*** [12, с. 59]; *Оглянулася / душа / в минуле, / там – / **зелені очі...** / Заглянула / в **майбутнє**, – / воно **зелене...*** [12, с. 72]; *В **очах***

зелених чиста радість в'ється / І жовтий день розсміяно плететься [12, с. 155].

На відміну від Петра Поліщука, у мовотворчості Григорія Савчука назва зеленого кольору найчастіше використовується із значенням молодий, юний. Наприклад: *Тоді босоніж - в пагони зелені, / І втомі знов, неначе й не було* [16, с. 64]; *У новій зеленій одезині / Зупинився, майже на стежині / Молоденький сонях-пустунець* [16, с. 65].

Зелений колір у мові поезій Марини Павленко є засобом і способом світосприйняття поетеси, що підтверджується активним повторенням слова чи його морфемного відображення. Наприклад: *Колір: зелений-зелений / від барви молодого пагона / до відтинку морської хвилі / зелений у прямому / й переносному значеннях / здається він скорше загине / але не пожовкне* [10, с. 22]. Деякі поетичні тексти позначені підвищеною увагою авторки до морфемної будови слова, що активізує її словотворчу парадигму. Наприклад: *День: дзе-лень! / зе-лень... / небесні дзвони / зелені дзвони / гойдай розгойдуй / дзелень! / зелень! / день!* [10, с. 27].

По-різному осмислюється уманськими поетами червоний колір. На його позначення зафіксовано 4,4 % лексем від усієї кількості досліджуваних назв кольорів. Так, означений колір у поетичних текстах Петра Поліщука найчастіше асоціюється із почуттям кохання за допомогою прикметникових епітетів чи дієслівних метафор. Наприклад: *По залюбленні, по невмілому / На червонім чеканні губів* [12, с. 145]; *Під віями бажання невгамовне / Самотність кольорує у червоне. / Вуста жаріють* [13, с. 52].

Водночас у поетичних текстах Григорія Савчука назва червоного кольору переважно вживається на позначення дії та її ознаки за допомогою синонімічних дієприкметників та прислівників. Наприклад: *І враз плоди рубінно спалені / І з того часу вишні кожне літо / Спалахують вогнисто залюбки* [16, с. 83]; *Почув я цими днями у саду: / дзвонив тюльпан тюльпану малиново* [16, с. 115].

Марина Павленко у своїй мовотворчості використовує червоний колір як засіб тавтології для відображення динаміки зображуваного. Наприклад: *Червону шапочку під чорні оченята, / А ще – у тон червонім чобіткам / Нараз цілую той червоний плач* [8, с. 39]; *Сонце тоді / вже почало мерехтіти: / – біле – червоне – чорне / – біле – червоне / – червоне – чорне / – червоне / В червоному – спершу по кісточки, / згодом – по коліна, / потім – по пояс, / тепер – з головою* [9, с. 131].

Примітно, що значення червоного кольору у мовотворчості поетів Уманщини може передаватись за допомогою прикметника-синоніма **рожевий**. Таких кольороназв, що асоціюються в уяві читача з не дуже яскравою червоною барвою, у досліджуваних поетичних рядках знаходимо 1,7 % від загальної кількості виявлених. Наприклад: *Квітують яблуні уперше*

– / **Рожево-білий** сон-розгін [11, с. 123]; *Осінній день в ясну прозорість ліній* / **Рожеві** квіти вересу вліта [16, с. 89]; *Молоді сходи сонця* / виткнулися з горизонту: / **рожеві, гарячі, гострі** [9, с. 38].

Дещо несподіваною для нас стала низька частота використання поетами **голубого** кольору. Таких кольороназв у мові досліджуваних поезій помічено 1,5 % від загальної кількості. Якщо Петро Поліщук до поняттєвої групи цього кольору включає лексеми *день, очі, Григорій Савчук – небо, – реалії*, які стають предметом образного мовотворення: **Наголублені очі півсвіту жаліють** [11, с. 63]; *Займався день сонцево-голубий .../ Покритий злом, ридає сором білий* [12, с. 12]; *Лються з чаші небес голубих* / *Водоспади погожої днини* [15, с. 76]; *Немов дівча сором'язливе, / Влюбившись в небо голубе, / Прикрила ніжно і цнотливо / Гілками - косами себе* [16, с. 80], то Марина Павленко у мові своїх поезій для назви голубого кольору використовує абстрактні синонімічні поняття: *Де тільки синь і сонце розіллято, / І в голубінь пірнаю, мов у свято, / Пливу й пливу, в блакитняві зігріта, / Із нього безмір лазурово світить* [8, с. 34].

Варто відзначити, що Петро Поліщук, на відміну від Григорія Савчука та Марини Павленко, у своїй мовотворчості активно застосовує кольористичне позначення процесу, що реалізується відповідними дієсловами *жовтіти, біліти, зеленіти, чорніти, синіти, сіріти, сивіти*. Це дозволяє автору образніше відтворити у поетичних рядках динаміку його індивідуально-авторського світосприйняття. Наприклад: *Спіткнувся день на першому рядкові, / Де сум твоїх очей зазеленів* [11, с. 189]; *Бузковий гріх, бузковий май / Бузкові ніжки білять.../ В чійсь бузковому садку / Бузковий сум біліє* [13, с. 58]; *Віджовкла і відсиніла свобода, / Незайманістю попів відбілів ...* [13, с. 120].

У поезіях Григорія Савчука та Марини Павленко засвідчено лише кілька випадків вживання дієслів на позначення кольору. Наприклад: *Я стояв перед картиною, / на якій голубів клаптик неба* [15, с. 58]; *Дочорнити спину хлопчикам загаром, / Нагорнути жару в помідори всі* [16, с. 41]; *Жовтіють дні, і також опадають, Змітають рештки літа двірники* [9, с. 61]; *Дві вишні / між собою цвітом біліють* [9, с. 105].

За нашими спостереженнями, у мовотворчості поетів Уманщини часом цілі поетичні фрагменти побудовані на широкому використанні кольороназв, що активізує зорову пам'ять читача. Кожен з авторів по-своєму осмислює колірну палітру, у їхньому світобаченні відбувається своєрідна гра кольорів. Наприклад: *А світ серед зими – зеленоокий. / І день, і ніч – грішнозелений май. / Під цокання зеленоногих кроків / Нашіптус: “Освідчуйсь... Обіймай... / Зеленозрадноистражданий спокій / Розтав – не буде, не було, нема./ На віях в тебе звабливо іскриться / Зелених люблень біла таємниця* [13, с. 43]; *В кімнаті сіро, в книжці сіро, в думці, / Пиляє за стіною сіро скрипка. / Який*

він **сіро-сизо-сивий** – сум цей, / Немов поцвіла хліба давня скибка [8, с. 37];
...Бо я знаю: ти в **білому** світі, / Хоч далеко, а все-таки є. / ...Через те, що у **білому** світі / Не у снах, а насправді ти є. / Ходить місяць по **срібній** орбіті,
/ У вікно шле проміння своє / ...Адже є в цьому **білому** світі / **Русокосе**
кохання моє! [15, с. 71].

Встановлено, що помітне місце у дослідженій поетичній мовотворчості займає композитна колоративна лексика, яка складає 21 % від загальної кількості виявлених кольороназв.

Своєрідність авторського поетичного мислення та індивідуальне сприйняття дійсності засвідчуються здебільшого композитними іменниками на позначення відповідного кольору. Такі композитні кольоропозначення утворюються поєднанням основ прикметника, у яких фіксується колір, та іменника на позначення предметів, явищ природи, частин тіла, абстрактних понять. Наприклад: **жовтоздибанка, жовтолюби**, / Розговілася осінь каліною / І любов'ю, і медом. / **Жовтоздибанкою жовтоплинною, Жовтим** небом .../ Утішається **жовтолюбами** / **Жовта** вічність [13, с. 111]; Та й виплакує осінь жалі, / Що взяли із собою на крила / **Зелен-літо** від нас журавлі [16, с. 117].

Іншу групу кольороназв становлять прикметникові композити, серед яких виділяємо дві основні підгрупи. Перша – це складні кольороназви з прикметниковими компонентами. Наприклад: **зелено-сіро-синє** божевілля [12, с. 139]; **Стоїть сонях у жовто-зеленім** брилі / І чекає на сонячну днину [16, с. 84]; В кімнаті **сіро**, в книжці **сіро**, в думці, / Пиляє за стіною **сіро** скрипка. / Який він **сіро-сизо-сивий** – сум цей, / Немов поцвіла хліба давня скибка [8, с. 37].

До другої підгрупи відносяться композитні кольороназви, в яких одна основа переважно позначає колір, а інша вказує на:

а) **дію, стан**: душа, **обжовтіло-обсіяна** [12, с. 37];

б) **простір**: Складався цей такий **безмежно-білий**, / Із льодяною кіркою сонет [8, с. 33];

в) **почуття**: Певно, змерзла таки / Від купання ріка, / Бо вдяглась залюбки / У **сріблясто-тремтливу** сорочку / Савчук 2,19/; З віконця раптом – **ніжно-біла** ручка / Листочок відліпити простяглась [10, с. 135]; **жовто-байдуже** життя [11, с. 95];

г) **частину тіла**: Чорнобривці – / Маленькі / **жовтороті** атланти [9, с. 98]; Засмутились кульбабки / **жовтокосі** незграбки, – / Їх близькі налякали громи / Савчук 2,69/; вечір **чорнобровий** [11, с. 172];

г) **предмет або його частину**: Де ранкова зоря, / на прощання, моїми вустами / Цілувала твою **шовковисто-русяву** косу [16, с. 120];

д) **явища природи, назви рослин**: *Лілея, Ліля, Лілечко, / Золотоколосо літечко* [15, с. 105]; *Біль був лише в очах одної жінки – / підсніжниково-білої Весни...*[8, с. 54]; *жасминно-білу любов тіла* [11, с. 53].

Що стосується дієслівних композитних кольороназв, то вони зустрічаються тільки в поезіях Петра Поліщука, створюючи неповторний індивідуально-авторський образ за рахунок динамічної зміни кольорової гами. Наприклад: *Обрадівся-обзеленоочився зажурень мій* [12, с. 83]; *цвіт барвінковий синіє-жаліє* [12, с. 148]; *обкалинивсь-обголубивсь вечір* [13, с. 97].

Такі композити набувають експресивної метафоричності, яка відображає динаміку зміни кольорової гами і створює неповторний індивідуально-авторський поетичний образ.

Поодинокими випадками засвідчено у поетичному словнику митців Уманщини використання прислівникових композитів, що вживаються для посилення експресивності зображуваного, вказуючи на відтінки кольорів та характери почуттів. Наприклад: *жовто-блакитно кипів Київ* [11, с. 95]; *Мить – і бузки вже відсалютували, / жовтодзьобо цвірінчать акації* [9, с. 33].

Таким чином, назви кольоропозначень є конструктивним елементом мовотворчості поетів сучасної Уманщини, які активно використовують цей стилістичний прийом переважно для відображення картин природи та емоційного стану людини. Кольороназви у дослідженому поетичному мовленні часто спрямовані на психологізацію ліричного образу, втрачаючи своє первинне значення і набуваючи ознак певних почуттів, а відтак вказують на специфіку ідіостилю кожного автора. Словотворча парадигма письменників сучасної Уманщини подає зразки цікавих семантичних і морфологічних поєднань у межах різних частин мови, найчастіше прикметників та іменників, рідше вживаються дієслівні чи прислівникові авторські новотвори.

Л і т е р а т у р а :

1. *Бабій І. М.* Семантика, структура та стилістичні функції назв кольорів у сучасній українській мові (на матеріалі малої прози В. Стефаника, М. Коцюбинського, М. Хвильового) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01; НАН України, Ін-т укр. мови / І. М. Бабій. – К., 1997. – 239 с.
2. *Берест Т. М.* Семантика художнього слова в поезії 80-90-х років ХХ століття (на матеріалі творів молодих українських авторів) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 / Т. М. Берест. – Харків, 1999. – 199 с.
3. *Глівінська Л. К.* Поетичне слово Миколи Вінграновського : лінгвостилістична інтерпретація / Л. К. Глівінська. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2006. – 227 с.

4. Коваль О. В. Мовотворчість поетів “неокласиків” та її роль у збагаченні виражально-зображальних засобів української мови : дис. на здобуття наук. ступеня дис. канд. філол. наук: 10.02.01 ; Запорізький національний ун-т / О. В. Коваль. – Запоріжжя, 2007. – 202 с.
5. Лисиченко Л. А. Лексико-семантична система української мови / Л. А. Лисиченко. – Х. : Вид-во ХДПУ ім. Г. С. Сковороди, 1997. – 129 с.
6. Мойсієнко А. К. Слово в аперцепційній системі поетичного тексту. Декодування Шевченкового вірша / А. К. Мойсієнко. – К. : Наукова думка, 1997. – 199 с.
7. Новий тлумачний словник української мови : в 3-х т. / укл. В. Яременко, О. Сліпушко. – 2-ге вид. – К. : Аконіт, 2005. – Т. 1. – 928 с.
8. Павленко М. Бузкові зошити : Поезії / Марина Павленко. – К. : Гранослов, 1997. – 70 с.
9. Павленко М. Душа осики : Поезія / Марина Павленко. – Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2006. – 144 с.
10. Павленко М. Чар-папороть: Поезія / Марина Павленко. – Львів : Каменяр, 2002. – 142 с.
11. Поліщук П. День як день: Поезії / Петро Поліщук. – Умань : Вид.-полігр. підпр-во, 2000. – 224 с.
12. Поліщук П. Оглянься : Поезії / Петро Поліщук. – Умань : Вид.-полігр. підпр-во, 1999. – 201 с.
13. Поліщук П. У подиві : Поезії / Петро Поліщук. – Умань : ПП Жовтий О.О., 2010. – 138 с.
14. Пустовіт Л. О. Семантика кольору в поезії М.Рильського / Л. О. Пустовіт // Тези доп. і повід. Респуб. наук.-теор. конф. – Житомир, 1985. – С. 51–52.
15. Савчук Г. Дзвонкова криниця : Поезії / Г. Савчук. – Черкаси : Сіяч, 1998. – 128 с.
16. Савчук Г. Душі джерела : Поезії / Г. Савчук. – Черкаси : Сіяч, 1996. – 126 с.
17. Ставицька Л. О. Естетика слова в українській поезії 10-30 рр. ХХ ст. / Л. О. Ставицька. – К. : Правда Ярославичів, 2000. – 156 с.
18. Українська мова : Енциклопедія / Редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Вид-во “Укр. енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.

Дзисюк Н. В. Структурно-семантические и стилистические особенности колористической лексики в языковом творчестве поэтов Уманищины.

В статье рассматриваются особенности образования и функционирования колористической лексики в украинской идиостилистике. В связи с этим актуальным является исследование цветообозначений, зафиксированных в поэтическом наследии известных уманских поэтов – Марины Павленко, Петра Полищука, Григория Савчука.

Ключевые слова: поэтический язык, поэтический текст, цвет, цветообозначение, языковое творчество, идиостиль.

Dzysiuk M. V. Structural-semantic and stylistics peculiarities of the coloristical vocabulary in poetry of Uman poets.

The article considers the peculiarities of formation and functioning of the coloristic vocabulary in Ukrainian idiostylistics. According to that the relevant is the study of color-namings fixed in poetry of the famous Uman poets as Maryna Pavlenko, Peter Polishchuk, Grygoriy Savchuk.

Key words: poetic language, poetic text, color, color term, linguatic creativity, idiostyle.